

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/aktualnosci/249261,Bohaterowie-polskiego-podziemia-niepodleglosciowego-o-spoczeli-na-Cmentarzu-Osobow.html>
22.10.2026, 00:26

Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026

Po dziesięcioleciach milczenia, prób zatarcia śladów ich istnienia i pozbawienia ich prawa do godnego pochówku bohaterowie spoczęli w Kwaterze Żołnierzy Niezłomnych. W uroczystości uczestniczył Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Karol Nawrocki.

[Cmentarz Osobowicki](#)

21.10.2026

Po zakończeniu II wojny światowej żołnierze i działacze polskiego podziemia niepodległościowego byli prześladowani przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa. Straconych i zmarłych w więzieniach potajemnie grzebano na dawnych kwaterach więziennych – na polach 81A i 120 Cmentarza Osobowickiego we Wrocławiu. Przez dziesięciolecia ich szczątki spoczywały w miejscach, które wymagały przywrócenia prawdy historycznej i należnego szacunku.

Instytut Pamięci Narodowej w latach 2024–2026 przeprowadził ekshumacje na obu polach. Działania, rozpoczęte w 2023 r. we współpracy z Gminą Wrocław i Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim, umożliwiły podjęcie kolejnego kroku w przywracaniu pamięci o ofiarach komunistycznych represji i zapewnieniu im godnego pochówku.

W uroczystości uczestniczyli zastępcy prezesa Instytutu Pamięci Narodowej: dr hab. Karol Polejowski, dr Mateusz Szpytma i dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, a także dr hab. Kamil Dworaczek, dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu.

Szczególne znaczenie miała obecność rodzin ofiar, które przez lata czekały na przywrócenie swoim bliskim godności i należnego miejsca w historii. W ich imieniu głos zabrała Magdalena Ziółkowska, prawnuczka ppłk. Ludwika Marszałka. W poruszającym przemówieniu przypomniała, że za każdą historyczną datą i każdym nazwiskiem kryje się ludzka historia, tęsknota oraz ból rodzin, którym odebrano bliskich.

- Pradziadku, po tylu latach jesteście tutaj! - powiedziała, podkreślając, że pamięć o tych, którzy odeszli, trwa w kolejnych pokoleniach. Podziękowała również Instytutowi Pamięci Narodowej za działania, dzięki którym 49 ofiar reżimu komunistycznego mogło spocząć z należnym szacunkiem.

Hołd pomordowanym oddali także żołnierze i przedstawiciele służb mundurowych, duchowni, samorządowcy, mieszkańcy Wrocławia oraz uczniowie. Ich obecność podkreśliła, że pamięć o

ofiarach reżimu komunistycznego jest wspólnym zobowiązaniem kolejnych pokoleń.

Uroczysty pochówek 49 bohaterów był nie tylko aktem pożegnania, lecz także symbolicznym przywróceniem ich historii narodowej pamięci. Komunistyczne władze próbowały zatrzeć ślady zbrodni, ukryć prawdę i skazać swoje ofiary na zapomnienie. Dziś, dzięki pracy Instytutu Pamięci Narodowej i zaangażowaniu wielu osób, bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego otrzymali godny pochówek, a ich bliscy - możliwość oddania im hołdu.



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



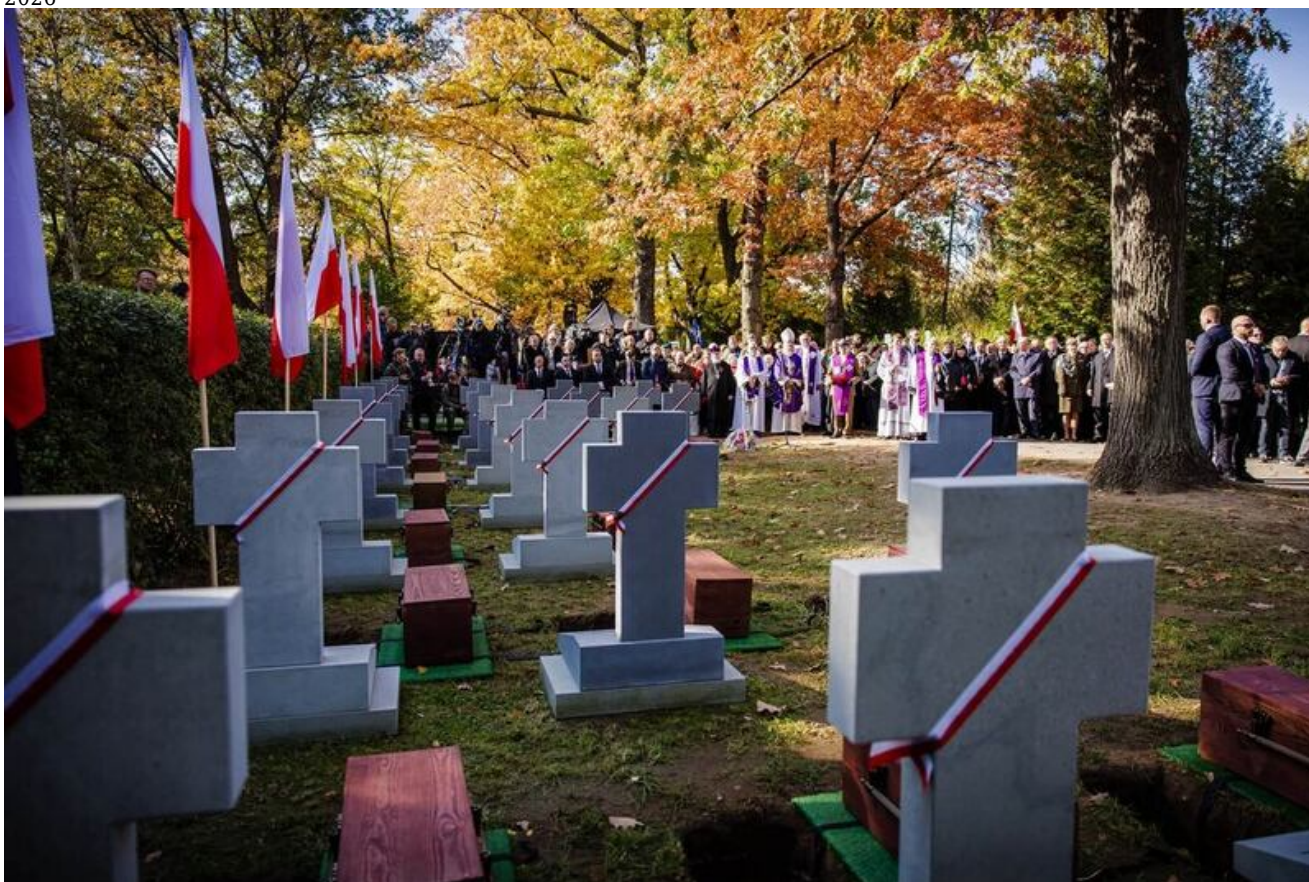
Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026



Bohaterowie polskiego podziemia niepodległościowego spoczęli na Cmentarzu Osobowickim - Wrocław, 21 października 2026

Kwatery więzienne 81A i 120 na Cmentarzu Osobowickim to miejsce szczególne na powojennej mapie martyrologii narodu polskiego represjonowanego przez komunistów. W latach 1948–1956 pochowano tu działaczy podziemia niepodległościowego, żołnierzy Armii Krajowej, Zrzeszenia

„Wolność i Niezawisłość”, Narodowych Sił Zbrojnych, Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, Konspiracyjnego Wojska Polskiego oraz wielu innych niescentralizowanych organizacji walczących o wolność Polski, zmarłych lub zamordowanych we wrocławskich zakładach karnych lub w kazamatach Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na Podwalu. Komuniści, aby zatrzeć pamięć o żołnierzach wyklętych i ich heroicznych czynach, chowali ich wśród osób skazanych z innych powodów, w tym zbrodniarzy wojennych i funkcjonariuszy UB. Następnie w latach 70. i 80. XX w. miejsca te w całej Polsce niszczone w ten sposób, że przeznaczano je pod ponowny pochówek. Tego planu nie udało się zrealizować na Cmentarzu Osobowickim.

W związku z apelami społecznymi w Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu w latach 2023–2024 został powołany zespół specjalistów z zadaniem wytypowania z grona pogrzebanych na polach 81A i 120 tych osób, które zostały stracone lub zamęczone z racji swojej działalności na rzecz niepodległości Polski. W rezultacie wielomiesięcznych kwerend i analiz powstała lista osób, które niewątpliwie walczyły o niepodległość państwa polskiego.

Dziś pola 81A i 120 Cmentarza Osobowickiego to symbol represji komunistycznych oraz bezprawia na Dolnym Śląsku. Tutaj jednak pamięć wygrała z zapomnieniem. Kwatera Żołnierzy Niezłomnych, która została oficjalnie otwarta 21 października 2026 r., jest tego najlepszym przykładem.

49 żołnierzy i działaczy polskiego podziemia niepodległościowego, którzy spoczęli w Kwaterze Żołnierzy Niezłomnych na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu:

- Tadeusz Bielec ps. Knotek, ur. 2 grudnia 1924 r. zm. 23 czerwca 1950 r. – żołnierz BCh i AK
- Józef Błaszczak ps. Wachmistrz, ur. 29 marca 1890 r. zm. 15 grudnia 1950 r. – żołnierz AK, powstaniec warszawski
- Bolesław Buciński vel Buczyński, ur. 29 października 1902 r. zm. 15 czerwca 1952 r. – uczestnik siatki konspiracyjnej Narodowego Zjednoczenia Wojskowego
- Antoni Brzozowski ps. Gromada, ur. 13 czerwca 1910 r. zm. 29 marca 1951 r. – żołnierz ZWZ/AK, założyciel organizacji Obrona Kraju
- Jan Chabiński ps. Dąb, Filistyn, ur. 16 maja 1922 r. zm. 19 lutego 1951 r. – żołnierz NSZ, założyciel organizacji Związek Zachodni
- ppor. Władysław Cisek ps. Rom, ur. 6 lutego 1921 r. zm. 27 listopada 1948 r. – żołnierz AK, kierownik Wydziału Informacji Okręgu Dolnośląskiego WiN
- Władysław Czarnecki ps. Luśnia, ur. 15 maja 1921 r. zm. 14 lipca 1949 r. – żołnierz Narodowego Zjednoczenia Wojskowego
- Ryszard Dutkiewicz vel Dudkiewicz, ur. 24 marca 1928 r. zm. 16 lipca 1951 r. – założyciel organizacji Polska Armia Podziemna
- ppor. Stanisław Dydo ps. Steinert, ur. 23 lutego 1922 r. zm. 27 listopada 1948 r. – żołnierz ZWZ/AK, kierownik Wydziału Organizacyjnego Okręgu Dolnośląskiego WiN
- Mieczysław Dziekański, ur. 1 stycznia 1928 r. zm. 8 października 1949 r. – członek organizacji Polska Organizacja Powstańcza „Orzeł”
- Jan Fiut ps. Burza, ur. 25 marca 1924 r. zm. 7 marca 1949 r. – żołnierz AK/WiN, podkomendny mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory”
- ppor. Józef Gorzelany ps. Bomba, ur. 5 marca 1910 r. zm. 30 października 1951 r. – żołnierz BCh, członek organizacji Rzeczpospolita Polska Walcząca
- Stanisław Hebda, ur. 15 października 1922 r. zm. 22 czerwca 1951 r. – członek organizacji Obrona Narodowa
- Stanisław Iwat ps. Abuszyn, ur. 2 sierpnia 1922 r. zm. 11 marca 1949 r. – żołnierz AK
- Stanisław Jucha, ur. 24 kwietnia 1932 r. zm. 23 lutego 1952 r. – członek organizacji Polska

Podziemna Armia Niepodległościowa

- Leon Jurkiewicz vel Juckiewicz, ur. 8 stycznia 1916 r. zm. 16 marca 1950 r. – uczestnik siatki konspiracyjnej Narodowych Sił Zbrojnych
- Stanisław Kiljan, ur. 24 lutego 1914 r. zm. 16 maja 1953 r. – uczestnik siatki konspiracyjnej WiN
- kpt. Jan Klamut ps. Górski, ur. 14 listopada 1913 r. zm. 27 listopada 1948 r. – żołnierz AK, członek kłódzkiej komórki WiN
- Eugeniusz Kmicikiewicz ps. Sokół, ur. 5 maja 1928 r. zm. 4 sierpnia 1949 r. – żołnierz NSZ, założyciel młodzieżowej organizacji Narodowe Siły Zbrojne
- Stanisław Kołodziej, ur. 3 grudnia 1914 r. zm. 3 lipca 1952 r. – członek organizacji Rzeczpospolita Polska Walcząca
- Jerzy Komorowski, ur. 5 czerwca 1923 r. zm. 15 kwietnia 1952 r. – członek siatki wywiadowczej Rządu RP na uchodźstwie
- kpt. Wiktor Komorowski, ur. 8 czerwca 1879 r. zm. 23 sierpnia 1952 r. – pilot, as myśliwski, oficer WP, członek siatki wywiadowczej Rządu RP na uchodźstwie
- Tadeusz Kopiczak ps. Krasy, ur. 17 lutego 1925 r. zm. 4 lipca 1950 r. – żołnierz BCh i AK
- Stanisław Kozieł, ur. 25 października 1906 r. zm. 29 sierpnia 1952 r. – uczestnik siatki konspiracyjnej WiN
- Stefan Kręt ps. Rawicz, ur. 10 czerwca 1925 r. zm. 15 lutego 1949 r. – żołnierz AK i Konspiracyjnego Wojska Polskiego
- Tadeusz Lachowicz ps. Leśniak, ur. 18 października 1927 r. zm. 12 marca 1949 r. – żołnierz AK
- Józef Lachór ps. Dąb, ur. 18 marca 1911 r. zm. 1 października 1953 r. – członek organizacji Wojsko Polskie
- Stanisław Mach ps. Brzeziński, ur. 16 marca 1931 r. zm. 19 lutego 1951 r. – członek organizacji Związek Zachodni
- Bolesław Mastej, ur. 20 stycznia 1930 r. zm. 16 lipca 1951 r. – członek organizacji Polska Armia Podziemna
- Władysław Matłocha, ur. 11 czerwca 1899 r. zm. 6 stycznia 1954 r. – żołnierz Polskiej Organizacji Wojskowej
- Jerzy Modliński ps. Huragan, ur. 28 stycznia 1930 r. zm. 22 października 1951 r. – członek organizacji Polska Armia Podziemna
- ppłk Ludwik Marszałek ps. Zbroja, ur. 9 sierpnia 1912 r. zm. 27 listopada 1948 r. – oficer zawodowy WP, żołnierz ZWZ/AK, ostatni kierownik Okręgu Dolnośląskiego WiN
- Ludwik Moryl ps. Bystry, ur. 17 sierpnia 1919 r. zm. 17 stycznia 1951 r. – żołnierz AK
- Bolesław Napiórkowski, ur. 12 marca 1900 r. zm. 5 czerwca 1952 r. – uczestnik siatki konspiracyjnej Narodowego Zjednoczenia Wojskowego
- Tadeusz Nowak ps. Dąbek, ur. 18 stycznia 1927 r. zm. 13 stycznia 1949 r. – żołnierz AK i Konspiracyjnego Wojska Polskiego
- Władysław Oleaczek ps. Sroka, ur. 21 lutego 1926 r. zm. 14 lipca 1949 r. – żołnierz AK, członek organizacji Iskra
- Włodzimierz Pawłowski ps. Kresowiak, ur. 28 listopada 1911 r. zm. 24 kwietnia 1953 r. – żołnierz BCh, założyciel organizacji Rzeczpospolita Polska Walcząca
- Czesław Plichta, ur. 5 lipca 1917 r. zm. 15 września 1949 r. – żołnierz 2. Korpusu PSZ, uczestnik walk pod Monte Cassino
- Władysław Pryputeń, ur. 30 stycznia 1910 r. zm. 4 września 1952 r. – uczestnik siatki konspiracyjnej Inspektoratu „Afryka”
- Antoni Roszczewski ps. Znicz, zm. 25 listopada 1919 r. zm. 30 kwietnia 1949 r. – żołnierz ZWZ/AK, sanitariusz 5. Brygady Wileńskiej AK, podkomendny mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”

- ks. kanonik Tomasz Sapeta, ur. 17 grudnia 1876 r. zm. 1 marca 1950 r. – duchowny katolicki walczący z sowietyzacją Polski
- Mieczysław Skibicki ps. Kłusownik, ur. 27 stycznia 1926 r. zm. 13 marca 1949 r. – żołnierz AK
- Henryk Szwejcer ps. Słowikowski, ur. 22 marca 1886 r. zm. 14 lipca 1949 r. – powstaniec śląski, żołnierz ZWZ/AK
- Antoni Tomiałojć ps. Rusałka, ur. 22 września 1923 r. zm. 7 marca 1949 r. – żołnierz AK/WiN, podkomendny mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory”
- Henryk Urbanowicz ps. Zabawa, ur. 20 kwietnia 1926 r. zm. 6 maja 1949 r. – harcerz, żołnierz 3. i 5. Brygady Wileńskiej AK, podkomendny mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”
- Bronisław Wawer ps. Listek, ur. 31 sierpnia 1930 r. zm. 12 stycznia 1953 r. – dowódca organizacji Służba Podziemna
- Emil Wiśniowski ps. Morze, ur. 21 lutego 1925 r. zm. 22 marca 1950 r. – żołnierz BCh i Narodowej Organizacji Wojskowej
- Halina Załęska ps. Gęś, ur. 24 grudnia 1927 r. zm. 3 października 1952 r. – uczestniczka siatki konspiracyjnej Narodowego Zjednoczenia Wojskowego
- Stanisław Zagrodnik ps. Łopata, ur. 22 stycznia 1925 r. zm. 25 listopada 1949 r. – żołnierz AK, partyzant na Rzeszowszczyźnie

Zobacz:

- [Historia Cmentarza Osobowickiego i ulokowanych na nim kwater więziennych](#)
- [Tomasz Bałbus, Krzysztof Łagojda. *Niezlomni z Osobowic. Ludzie podziemia niepodległościowego pochowani w kwaterach 81A i 120 Cmentarza Osobowickiego we Wrocławiu w latach 1948-1956. Przewodnik biograficzny. T. 1, Wrocław-Warszawa 2024*](#)
- [Zakończył się zasadniczy etap ekshumacji szczątków z pól 81A i 120 cmentarza Osobowickiego. Przedstawiamy dalszy plan działań - Wrocław, 30 października 2025](#)
- [Konferencja prasowa dotycząca utworzenia kwatery wojennej przeznaczonej dla żołnierzy niezlomnych oraz innych osób walczących o niepodległość Polski](#)

Wrocław

Wrocław